
Milko Matičetov

Leopoldo Kretzenbacher octuagenario salutem

Septembra 1951 je bila v Opatiji konferenca Mednarodnega sveta za ljudsko glasbo (IFMC) s folklornim festivalom in strokovnimi predavanji. Od vsega, kar sem poslušal, se mi je vtisnilo v spomin samo eno: oris neke zgornještajerske ljudske igre s smrtjo na konju. Predavatelj je napeto dramsko dogajanje tuintam podprl z odlomkom, ki ga je sam privlačno zapel. Ta predavatelj je bil Leopold Kretzenbacher in to je bilo moje prvo srečanje z njim, takrat docentom narodopisne stolice na graški univerzi in kustosom Štajerskega narodopisnega muzeja. Prav tistega leta je izšla sinteza njegovih raziskavanj o ljudski dramatik, knjiga *Lebendiges Volksschauspiel in Steiermark* (Dunaj, 1951).

Ob srečanju v Opatiji je Kretzenbacher rad obljubil sodelovanje pri takrat edinem našem narodopisnem glasilu in že naslednji letnik Slovenskega etnografa (1952) je prinesel njegov prispevek *Slovenski pregovori v starih štajerskih rokopisih*, to je v odgovorih na anketo nadvojvode Janeza iz slovenskih krajev (kot *Slovensko Štajersko pred marčno revolucijo 1848* zdaj izhajajo pri SAZU v Ljubljani pod uredništvom Nika Kureta).

Iz Gradca, kjer Kretzenbacherju ravnateljstvo v narodopisnem muzeju ni omogočalo poleta, ustreznega njegovemu temperamentu, na univerzi pa so mu bila vrata do stolice praktično zaprta, ga je pot peljala k obalam Baltika, v Kiel, od tam pa v München, kjer je postavil na noge stolico za nemško in primerjavno narodopisje in do odhoda v pokoj vzgojil vrsto učencev. Takoj po prihodu v München ga je naš slovenski rojak dr. Rudolf Trofenik pritegnil v uredniški krog svoje založbe.

Naš štajerski prijatelj se je slovenske tematike prvič lotil že v svojem habilitacijskem delu (nastalem 1939, tiskanem 1941), ki je poglobljena analiza - tudi jezikovna - slovenskega mitičnega izročila v razmerju do germanskega. Med pripravami za to delo se je po lastnem priznanju moral v potu svojega obraza pregristi skozi vso dosegljivo literaturo, ki jo je nakazal naš germanist J. Kelemina v zbirki povedk iz leta 1930. Kot sodelavec naših strokovnih periodičnih publikacij pa je začel nastopati leta 1952: zraven SE (prispevki št. I.5, I.7 in I.10 v bibliografiji, ki sledi tem uvodnim besedam) je treba omeniti še *Alpes Orientales* (gl. št. I.13 in I.32) in *Etnološki pregled* (št. I.22 iste bibliografije). Slovenska dela ne samo da brez težav bere, ampak si je v svojih

spisih zmerom gladko prevajal v nemščino tudi vsa citatna besedila, naj si bo prozna ali pesemska. Zraven tega pa je za Dela II. razr. SAZU (ISN,1961) prevedel še zahteven znanstveni tekst, povzetek *Der verbrannte und wiedergeborene Mensch*.

Na vprašanje, kako to, da Kretzenbacherjeva *Slovenica* (bibliografski izvleček, ki ga je skrbno pripravil N. K./uret/) obsegajo nič manj ko sto enot, bi mogel dati najzanesljivejši odgovor le sam jubilat. Mi kvečjemu lahko ugibljemo: kaj, če tu ne gre morda za srčne nagibe? V čuteči človeški duši se namreč lahko nezavedno sproži poseben mehanizem in pride do želje po tihi oddolžitvi krajem, ki so bili zibka komu od najdražjih. Če je to mogoče pri umetnikih (Handke!), mar smemo kaj podobnega izključiti pri znanstvenikih?! Jubilat sam mi je povedal, da je njegova mama, po rodu z Gornjega Štajerskega, prijokala na svet v železniški čuvajnici pri Narinu in bila krščena v Šmihelu pri Košani. V očetno rojstno hišo (v zaselku Recenjak pri Šentlovcu na Pohorju) pa sem prišel po naključju, ko sem pripravljal oceno knjige P. Schlosser, *Bachernsagen* (1956).

Železna cesta z Dunaja proti Jadranu (Trstu in Reki) je omogočila priti skupaj Pohorcu in dekletu z »Oberštajerja«, iz te zveze pa je izšel Poldi Kretzenbacher. To je mož, ki je s svojimi širokimi pogledi in odprtostjo, kot soustanovitelj narodopisne delovne skupnosti *Alpes Orientales*, kot avtor prodornih znanstvenih študij, pri katerih je zmerom imel pred očmi tudi slovensko gradivo, problematiko in slovenske dosežke v stroki, za Slovence naredil toliko, da bi si zaslužil tudi uvrstitev med zunanje dopisne člane SAZU.

V Ljubljani, 12. novembra 1992.

Slovenica

iz bibliografije Leopolda Kretzenbacherja

Monografije, razprave, članki

1. Germanische Mythen in der epischen Volksdichtung der Slowenen. Ein Beitrag zu einer Kulturgestaltung im deutschen Grenzraum. (Das Joanneum. Schriften des Südost-deutschen Institutes Graz 3). Graz 1941. (Habilitationsschrift 1939.)
2. Barocke Wallfahrtsspiele zu Maria Rast in Untersteiermark (1680-1722). V: Österreichische Zeitschrift für Volkskunde, 54 (Wien 1951) 103-123. (Ruške igre).
3. Maria-Steinwurf. Ikonographie, Legende und Verehrung eines »verletzten Kultbildes«. V: Aus Archiv und Chronik. Blätter für Seckauer Diözesangeschichte 4 (Graz 1951) 66-83. (Udarjena Marija v Ljubnem).
4. Santa Lucia und die Lutzelfrau. V: Neue Chronik zur Geschichte und Volkskunde der innerösterreichischen Alpenländer 6 (Graz 1952) 4 sl. (Panonske Lucije).
5. Slovenski pregovori v starih štajerskih rokopisih. V: Slovenski etnograf 5 (Ljubljana 1952) 160-168. (Iz rokopisa prevedla Vida Matičetova).
6. Palmesel-Umfahrten in Steiermark. V: Blätter für Heimatkunde 27 (Graz 1953) 83-90. (Cvetni osel v Mariboru).
7. Das slowenische Luzienbrot (»Lucijščak«). Zur Kulturgeschichte der mittwinterlichen Kultspeisen im Ostalpenraum und auf dem Nordwestbalkan. V: Slovenski etnograf 6/7 (Ljubljana 1954) 197-222.
8. Volkskundliche Arbeitsgemeinschaft des Ostalpenraumes. V: Österreichische Zeitschrift für Volkskunde 59 (Wien 1956) 149 sl. (Sestanek *Alpes Orientales* v Ljubljani 1956).
9. Zur »Rabenmutter«-Ballade bei Deutschen und Slowenen in Innerösterreich. V: Jahrbuch des Österreichischen Volksliedwerkes 6 (Wien 1957) 102-112. (Sirota Jerica).
10. Gudalo-dudalo, vugaš, Büllhäfen und Verwandtes. Ostalpine Lärmgeräte als Brauchtumsrequisiten und ihre Stellung unter den europäischen Varianten vom Typus »Rummelpott«. V: Slovenski etnograf 10 (Ljubljana 1957) 125-156.